

## Weiner Sennyey Tibor

## Ablaikit



Weiner Sennyey Tibor Egerben született. A szegedi bölcsészkar Bölcső, majd a Szabad Ötletek című lap szerkesztője volt, a DRÓT című periodikának egyik megalkotójaként is szerepelt. A Déltenger antológia alapítója. Jelenleg az Irodalmi Jelen Online szerkesztője. Gérecz Attila- és Irodalmi Jelen-díjas. Kötetei: *A tengerszint feletti magasság meghatározása* (Irodalmi Jelen Könyvek, Arad–Budapest, 2008); *Versek a kisházból* (Irodalmi Jelen Könyvek, Arad–Szeged, 2007); *A természettel való kapcsolat újragondolása* (Baláca Könyvek – Vár Ucca Műhely, Veszprém–Szeged, 2005)

Jelen írás része a szerző *Tájabrosz* című készülő novelláskötetének.

**1.**

Soha még úgy nem vágattak cári lovasok, soha még úgy nem feszült mén a lódübörgéssel álmodó sztyeppének, mint midőn a messzi város romjait hagyták ijedten maguk mögött, mint amikor az Ablaikit romvárosában eltöltött egyetlen éjszaka után felébredt a lovascsapat valamennyi tagja, és az ismeretlen erő belemarkolt a katonák szívébe, hogy úgy hajtsa őket, mint a viharos szél a tenger hullámain a parti szikláknak.

Ott éjszakáztak ugyanis, az Irtis folyam forrásánál, s kardjukon még meg sem száradt az előző csatákban kiontott vér. Büszkék voltak, mert harcok között alig akadt párjuk, büszkék erejükre, és hatalmas cárukra, Nagy Péterre. E büszkeség adta karjuk erejét, mellyel leöltek annyi ellent, e rettenthetetlenség jegyében dúltak föl rengeteg falvat, s döntöttek végül úgy, hogy megnézik e rég elhagyatott városkát, s átkutatják épületeit, kincsekben bízva, aranyat remélve.

De semmi mást nem találtak, csak egy kinyitott könyvet, mely ott hevert az egyetlen épen maradt hatalmas terem közepén, mintha olvasását e pillanatban kezdte volna meg valami láthatatlan lény. Végigtapogatták az ismeretlen alakzatokból álló sorokat, s ekkor elhalkult mind. Majd kacagva nagyot az egészen táborot vertek, disznót sütöttek, és ittak is bőven, ahogy szoktak. Büszkék és rettenthetetlenek voltak, egészen addig, amíg reájuk nem borult a nagy éj Ablaikit romvárosában, az Irtis folyam forrásánál.

**2.**

Midőn a hajnal első pírját vetette a horizontra, a katonák szeme egyszerre nyílt fel. Volt köztük, ki ijedten rezzent, s volt köztük, ki nem mert szörméjének öléből kibújni, de ahogy összeért tekintetük, mind tudta, hogy egytől egyig ugyanazt látták álmukban. Ahogy ez tudatosult bennük, a megmagyarázhatatlanból és az ismeretlenből fakadó rémület szikrá-

ja tüzet lobbantott tudatuk kiszáradt avarában, s a kétségbeesés lángjai felemésztették hamis nyugalmuk. E katonák tudatának tűzvésze oly kétségbeejtő volt, hogy azok, akik látták végigszágulni e lovasokat a sztyeppén, azt mondták, hogy vagy rémület hajtja őket a nagy cárhoz, vagy valami olyan kincset találtak, mely egyenesen a cárt illeti, vagy olyan hírt visznek, mely nem tűr szemvillanásnyi halasztást sem. Ez után az ébredés után a büszke és rettenthetetlen lovascsapat tagjai sírva fakadtak, zokogtak, és heves szívdobogással küzdve, hatalmas erővel megindultak Nagy Péter cárhoz, kezükben a feltáruult könyvvel.

### 3.

Nem álltak meg hét napon át, nem pihentek, lovaik agyonhajszolva estek sorra össze, közülük többen elpusztultak, fegyvereiket eldobálták, a felhalmozott kincseket, mint felesleges súlyokat tovaszórták, s a végtelen sztyeppé sara nyelte el a sok vérrel szerzett súlyos tárgyakat mindörökre.

Nem törődtek vele, hogy ruhájuk lefoszlott, hogy félig meztelenül, a hidegtől megmártan értek a cári palotába, e maroknyi katona, lefogyva, megtörve, betegen és összezúzva, szemükben még mindig annak az álomnak felébresztő tüzével, melyet Ablait romvárosában láttak, az Irtis folyó torkolatánál.

A cár azonnal magához hívatta szörnyen megvert csapatát, mert nem tudta mire vélni e siralmas hazatérést. Midőn a katonák a nagy cár lábához vetették magukat, reszkettek és sírtak, jajveszékelték és nyöszörögtek, s mind azért könyörgött, hogy a nagy cár vegye őket oltalmába, mert tudják már, hogy eddig helytelen ösvényen jártak, mikor gyilkoltak, helytelen ösvényen jártak, mikor raboltak, s kérik, hogy kegyel-

mezzen nekik a cár, mert látják, életük örvénye mily mélybe ragadta lelküket, s nincs más reményük, csak a fensőbb hatalom kegyelme, hogy megszabadulásra leljenek. Felsőbb hatalmak közül ők csak egyetlen ismernek, a hatalmas cárt, akinek, ím, elhozták az őket felébresztő mágikus könyvet, melynek sorait nem értik, melyet egy láthatatlan lény olvasott, midőn beléptek Ablait romvárosának egyetlen épen maradt nagytermébe az Irtis folyó torkolatánál, ahonnan hét napon és hét éjjelen át vágattak ide: a nagy cár palotájába. Ekkor a térdre borult katonák előadták a könyvet, s valamennyien homlokukkal a földet érintették.

### 4.

Az ortodox pátriárka és valamennyi pap, de még a nemesek is mind ördögösségre gyanakodtak, s veszettül vetették a keresztet magukra, mikor Nagy Péter, a cár felállt trónjáról, s odament az elé rakott könyvhöz és a leborult nyomorult katonákhoz. A könyvet felvette, s egyetlen intésére az összes katonát, aki megmaradt a kis csapatból, még azon a napon lefejezték.

### 5.

A cár végigsimította az ismeretlen betűket a könyvön, majd visszavonult szobájába. Azon az éjjelen egyetlen ágyasa sem mehetett be hozzá, egyetlen korty bort sem ivott, egyetlen falatot sem evett, és legjobb tanácsadóit sem hívatta magához.

Szobájából halk sírdogálás hallatszódott soká.

Hajnakra aztán soha nem látott hévvel legjobb futáraiból csapatot szervezett, ládába rakatta a könyvet, és a legszigorúbb utasítások közepette küldte útjára. Senki nem tudja, mit álmodott, mit gondolt Nagy Péter cár azon az éjjelen, s többet erről senki

sem mert beszélni, a könyv azonban útra kelt a párizsi akadémia felé.

## 6.

A futárok a ládát ki nem nyithatták, küldetésükről még kérdés sem fogalmazódhatott meg bennük, oly szigorú volt a cári tiltás.

Elhagyván Oroszországot, átkelve Európán, megérkeztek a francia akadémia 1723 tavaszán, ahol a ládát és Nagy Péter üzenetét átadták az akadémikusoknak.

Az akadémikusok nagygyűlést hívtak össze a könyv felett, amelyet Abbé Fourmont vezetett. Beszédét a nagy előadóban, miután gondosan bezárták maguk mögött az ajtót, így kezdte: „Nagy Péter cár küldte nekünk, ó bölcs és hatalmas tudású akadémikusok ezt a megmagyarázhatatlan rejtélyt, amit most közösen kell megoldanunk” – ekkor elővette a ládába zárt könyvet, s a nagyterem közepére kihelyezett emelvényre rakta.

Az abbé hátralépett párat, s a sustorgás hamar abbamaradt, midőn a könyv önnönmagától kinyílt. Az abbé így folytatta: „Ezt a könyvet kinyitni nem lehet. Ez a könyv magától nyílik ki. Ez a könyv mindig ugyanott nyílik ki. Egy ismeretlen nyelven írott mondat van ott, a nagy cár azt kéri tőlünk, hogy fejtsük meg, milyen nyelven van, mondjuk el neki, mit jelent.”

## 7.

Az akadémikusok sora vizsgálta meg a kérdéses könyvet, de sem mágiát, sem technikát nem találtak, amely megmagyarázhatta volna a dolgot. Abban reménykedve, hogy ha a mondatot lefordítják, a könyvet visszaküldhetik a cárnak, magát Abbé Fourmont-t bízták meg a munkával. A könyv így is túl veszélyesnek bizonyult mind a keresztény világra, mind pedig a racionális

világszemléletre, amelyben az akadémia tagjai egytől egyig vakon hittek.

A feladat elvégzése után Abbé de Bignon közölte levélben a cárral, tudatván őfelségével, hogy Fourmont a királyi könyvtárban találtatott latin és tibeti szótár segítségével a töredéket remekül lefordította, sőt megmagyarázta a kétségtelenül tibeti nyelven írott könyv azon mondatát, amelynél minduntalan kinyílik.

A könyvet futárokkal és a fordítással haladéktalanul visszaküldik a cári könyvtárba, mert Párizsban nem maradhat. A szentpétervári akadémia évkönyvében az eredeti szöveget a latin fordítással együtt közzétették, a ládát, melyben a könyv volt, a cár legszigorúbb parancsára elzárták. Azért latinul, mert Fourmont franciául nem merte leírni a fordítását, annyira esetlennek találta. A könyvről ezután soha többé még beszélni is tilos volt.

## 8.

A fordítás latin szövege kaotikusnak bizonyult és értelmezhetetlenül zavarba ejtő volt nemcsak a cár, hanem a többi tudós számára is. 1747-ben az orosz akadémia professzora, Müller, aki nem ült fel a meséknek, kinyitatta újra az elzárt ládát. Magával vitt egy tanguti gelongot, avagy buddhista papot, illetve a cári kollégiumban akkor tanuló mongol növendéket. Egyetlen éjszakát tölthettek a könyv társaságában, s természetesen ugyanott nyílt ki, mint Párizsban két évtizeddel korábban.

Másutt kinyitni ember nem tudta.

Lapozni benne nem lehetett.

Müller azonban elkészítette saját fordítását, miután a tanguti gelong elolvasta nagy nehezen a mondatot, s azt a mongol diák néki lefordította. Az eredeti szöveg és a fordítás a lipcsei tudományos akadémiánál ércmetszés után lenyomtatott. Bár nagy sikere

volt a cári kollégiumban a racionalista Müller bátorságának, a gelong és a mongol közbenjárása révén sem tisztult nagyon az eredeti értelem.

A könyv börtönébe szigorú őrizetel visszahelyeztetett.

## 9.

A korszak legkiválóbb tibetológusa, Giorgi vette kezébe ezek után az ügyet, mivel Müller fordítását merő zagyvaságnak tartotta.

Kiemelkedő munkájába, az „Alphabetum Tibetanum”-ba felvette a szöveget, s megkísérelt egy újabb fordítást. Giorgi óvatosságára jellemző, hogy megjegyzi, a mantrák – mert megállapítást nyert, hogy kétségtelesen mágikus formulákról van szó –, tehát hogy a mantrák nincsenek rendes tibeti nyelven szerkesztve, de nem fedezte fel a nyelv mivoltát, és ezért „mágikus kifejezésűnek” nevezi.

A gordiuszi csomót úgy vágja át, hogy fordítás nélkül teszi közzé az eredetit, de lábjegyzeteiben azért csak kísérletet tesz a magyarázatra, melyekben sületlen szóhalmazba takar héber, kopt, káldeus, és szíriai nyelvekből kölcsönzött forrásokból, és a tibeti írásmódot összehasonlítja a régi szkíták és egyiptomiak misztikus számaival és azokkal a betűkkel, melyeket a keresztény kor első századaiból való felekezetek és eretnekek használtak.

Giorginak hatalmas sikere volt nemcsak a tudományos szférákban, hanem a közvélemény előtt is. Munkásságát több ízben elismerte a tudomány.

## 10.

A francia akadémia természetesen nem hagyhatta szó nélkül a dolgot, s Monsieur Rémusat könyvében valamennyi eddigi fordítást közléstesi, melyek kétségbeejtően különböznek egymástól. Mást értett a mondat alatt

Fourmont, mást Müller, s megint teljesen mást Giorgi.

Egyetlen mondat, amely tehát gyökeresen kérdőjelezte meg az egész tudományosságot.

A könyv ezalatt a cári kincstárban lassan elfelejtődött.

Maga Rémusat egy alkalommal az ügyről így beszélt: „Eleinte bámulatra méltónak tartották azt a mély tudományosságot, mely alapján Fourmont meghatározta a nyelvet, melyen a töredék írva volt; később Giorgit dicsőítették, aki a szöveget és a fordítást kijavította. Én fel nem foghatom, hogy merészkedik lefordítani vagy kijavítani valaki olyan szöveget, melyet az illető olvasni sem képes. Mindebben semmi csodálatra méltó nincs: tolmácsok és magyarázók, dicsőítők és bírálók mindnyájan és egyaránt alkalmatlanok voltak feladatukra. Nem csupán arról van szó, hogy képességük nem volt hozzá egyiküknek sem, hogy megértsenek akár csak egyetlen szót is, de egyetlen szótagot sem tudtak helyesen kibetűzni az eredeti szövegből, melyről pedig itt mindenki hatalmas tudományos ihletettséggel értekezett. A következmény olyan volt, amire az ember mindezek után felkészülhet, s mind a fordítási, mind pedig ezeknek javítási kísérletei a nevetségességig hibásak voltak. Az egyes szavakkal a legnagyobb játékot űzték, betűk közbeszúrtak vagy kihagytak kényük és kedvük szerint, hogy legalább némileg megközelítsék azokat a kifejezéseket, melyek leginkább hasonlítani látszottak azon tökéletlen szótárak foglalatjához, melyek a fordítók kezének ügyében voltak, s valóban a fordítás nem egyszerűen nem hasonlított az eredetihez, de egészen értelem nélküli volt, mint de Brosses akadémiai elnök ezt Fourmont fordításáról megjegyyezte, hogy a latin fordítás éppen olyan értelmezhetetlen volt, mint a tanguti.”

**11.**

1820. július 16-án Mister Moorcroft Kasmír határánál, a Himbabs folyónál pihent meg éppen hosszú útján, midőn találkozott Alexanderrel, aki ekkor Dras felé tartott. Hosszasan beszélgettek, hamar közös témákat találtak, sőt a további néhány héten át együtt utaztak Lehbe. Közben Moorcroft előadta neki, hogy mostanában egyetlen könyvet hordoz magánál, mert van egy rendkívül nyugtalanító cikk benne.

A közös és kellemes utazás alatt elmondta a könyv és a töredék történetét, amiről, mivel jó viszonya volt a cári udvarral, meglepően tájékozott volt.

Elmesélte, hogyan találták meg Ablait romvárosában, az Irtis folyó torkolatánál, hogyan került a katonák révén Nagy Péter cárhoz, hogyan került a francia akadémiára, Abbé Fourmont és Abbé de Bignon kezébe, s onnan vissza, majd Müller hogyan próbálta a tangurral és a mongol diákkal lefordítani, hogy aztán Giorgi kezébe kerüljön az egész, s most íme itt ez a könyv, Giorgi könyve, a hatalmas Alphabetum Tibetanum, benne a cikk, s olvassa-olvassa, de nem ért belőle semmit.

Amikor barátja kezébe adta a könyvet, az elmélyülten lapozgatta, majd hosszasan, hangosan nevetni kezdett, s egy Moorcroft számára ismeretlen nyelven, melynek semmi köze nem volt sem az európai nyelvekhez, sem az ázsiaiakhoz, mondott pár keresetlen, de szerencsére érthetetlen mondatot.

**12.**

Egy évtizeddel később Calcuttában újra találkozott Mister Moorcroft régi barátjával, s ekkor végre visszakapta értékes könyvét, az Alphabetum Tibetanumot.

Meglehetősen zavarban volt, de azért megkérdezte barátját, hogy mégis mit nevetett olyan nagyon ak-

kor régen, s hogy rájött-e, mit jelent a töredék.

Alexander ismét nevetni kezdett, de most kivételesen válaszolt.

„Azon nevettem... – mondta –, amit jelent a töredék, mely a katonáknak közös álmot hozott s új életet, mely a nagy cárt megrikatta, melyről a papok azt hitték, mágia, melyet a bölcs urak és professzorok megérteni rációval nem tudtak.” „De mit?” – faggatta tovább Mister Moorcroft.

„Tudja, Mister Moorcroft, ez a töredék a Kandjur rGyut osztályának T, vagyis kilencedik kötetéből való, a 337-ik lapról.” „Igen? Folytassa, kérem” – türelmetlenkedett Moorcroft.

„Ha el tudták volna olvasni, akkor talán a folytatást is megtalálták volna.” „Könyörgöm, drága barátom, mondja már!” Halkan kuncogott Alexander, miközben lefordította a mondatot: „Buddha szellemét a lelkes lények ügyei feletti elmélkedésre összpontosította. A tudatlan nem veszi észre a halandó dolgok halandó jegyét.”

Mister Moorcroft mélyen hallgatott, majd megkérdezte: „És hogyan folytatódik?” – mire Alexander azt mondta: „Remélem, nem haragszik meg, ha most nem mondom végig, de ha jól emlékszem úgy, hogy »A tudatlan nem képes felfogni az erkölcsi dolgok morális értelmét. Buddha félreérthetetlenül azt tanította, hogy az erkölcsiség alapelve az anyag nem létezése. A misztikus szertartások végrehajtója mindig e gondolatról elmélkedjék, s e szerint végezze tisztét. Ez volt a fokonkénti és összevont magyarázata azon eszközöknek, amelyek által a gonosz lelket lecsillapítani lehetséges.«”

„Ennyi?” – kérdezte őszintén megrendülten a hallottaktól Mister Moorcroft. „Ennyi. A többi csak mese” – válaszolta mosolyogva Kőrösi Csoma Sándor.